

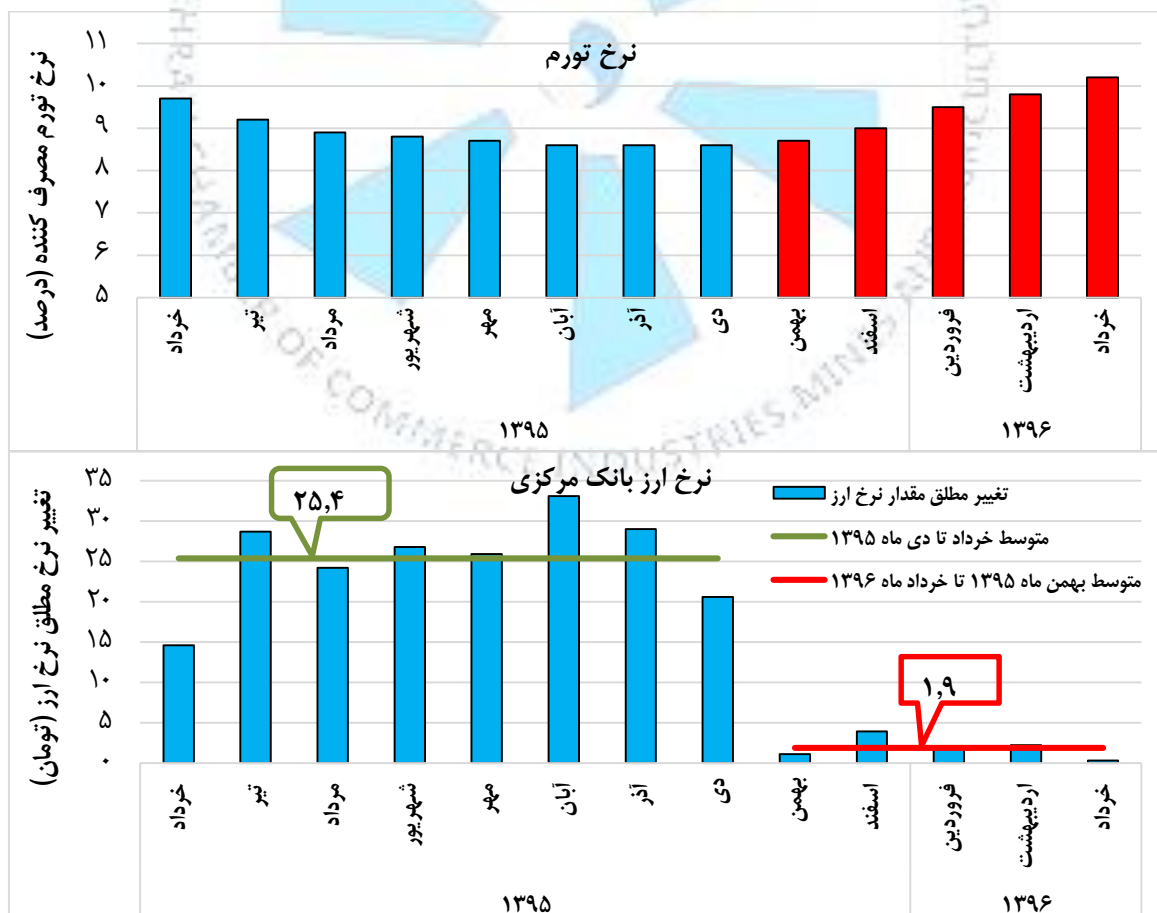
سیاست گذاری ارزی معکوس برای کنترل نرخ تورم

نرخ ارز یکی از متغیرهای اصلی اقتصاد کلان است که هم تحت تأثیر مستقیم و غیرمستقیم سیاست گذاری های دولت قرار دارد و هم مؤلفه ای است که حالت تعادلی آن با توجه به وضعیت اقتصاد به صورت درونزا تعیین می گردد. از این رو سیاست گذاران می توانند به طور مستقیم و یا از طریق اثرگذاری بر وضعیت اقتصاد، بر تغییرات نرخ ارز مؤثر باشند.

آنچه که در گزارش های اتاق تهران نیز تاکید شده، آن بود که به جای هدف گذاری نرخ ارز، هدف گذاری تورم را در پیش گرفته شده تا نقش لنگر اسمی اقتصاد نیز از نرخ ارز گرفته شود. اما همان طور که در شکل ۱ نمایش داده شده است، با صعودی شدن نرخ تورم از بهمن ماه ۱۳۹۵ روند افزایش نرخ ارز اعلامی بانک مرکزی کاهش زیادی پیدا کرده است. به طوری که میانگین تغییر مطلق نرخ ارز بانک مرکزی از ۲۵,۴ تومان در هر دلار در دوره خرداد تا دی ماه ۱۳۹۵ به ۱,۹ تومان (حدود ۲ تومان) در هر دلار در بهمن ماه ۱۳۹۵ تا خرداد ماه ۱۳۹۶ کاهش یافته است.

در واقع سیاست گذار به بهانه کنترل روند صعودی نرخ تورم، یکسان سازی ارز را به تعویق انداخته است. احتمالاً هدف سیاست گذاری از این سیاست، کنترل انتظارات تورمی است؛ در صورتی که اگر اصلاحات ساختاری در بخش عمومی، نظام بانکی و بازارهای مالی انجام نشود، مسلماً انتظارات تورمی و به تبع آن نرخ تورم کاهش نخواهد یافت.

شکل ۱: مقایسه روند ماهانه تغییر نرخ ارز (دلار) بانک مرکزی و نرخ تورم مصرف کننده از خرداد ماه ۱۳۹۵ لغایت خرداد ماه ۱۳۹۶.

منبع: بانک مرکزی

معاونت بررسی های اقتصادی

کارکردهای اصلی نرخ ارز به عنوان یک متغیر سیاست‌های کلان، تغییر در تراز تجاری یا کنترل تورم داخلی است. اثر نرخ ارز بر قیمت‌های داخلی تحت عنوان گذر نرخ ارز^۱ بررسی می‌شود. این اثر در دو مرحله صورت می‌گیرد. در مرحله اول، تغییر نرخ ارز به قیمت کالاهای وارداتی منتقل می‌شود و در مرحله دوم، تغییر قیمت اقلام وارداتی، به قیمت کالاهای عمده‌فروشی و مصرف‌کننده انتقال می‌یابد. در این سازوکار، کاهش ارزش پول (افزایش نرخ ارز) قیمت‌های بالاتری را برای کالاهای وارداتی ایجاد می‌کند و در نتیجه تقاضا برای کالاهای تولید داخل بیشتر می‌شود. به عبارت دیگر، به جز اثر «مستقیم» تغییر نرخ ارز که از طریق واردات به اقتصاد یک کشور منتقل می‌شود، یک اثر «غیرمستقیم» نیز وجود دارد که به دلیل افزایش تقاضای خارجی برای محصولات داخلی به ایجاد مازاد تقاضای داخلی برای این محصولات و در نتیجه رشد قیمت داخلی آنها منجر می‌شود.

بر اساس مطالعات مختلف، اثر تغییرات نرخ ارز بر قیمت‌های داخلی در زمان‌ها، کشورها و بخش‌های مختلف اقتصادی با توجه به عوامل متعدد، متفاوت است و لازم است که اثر نرخ ارز بر قیمت‌های داخلی در هر بازار و هر بخشی به‌طور مجزا مورد بررسی قرار گیرد تا با توجه به مؤلفه‌های اثرگذار، رابطه بین نرخ ارز و قیمت‌های داخلی تبیین شود.

در ایران مطالعات انجام شده نشان می‌دهد که اثر آنی افزایش نرخ ارز بر تورم در کوتاه‌مدت بین ۱۱ تا ۱۵ درصد و در بلندمدت، بین ۳۰ تا ۴۰ درصد بوده است. نکته قابل توجه این محاسبات، سنجش این موضوع است که شوک ناشی از افزایش نرخ ارز بر قیمت‌های داخلی، بعد از گذشت ۴ فصل (یک سال) به میزان ۸۴ درصد و بعد از گذشت ۸ فصل (دو سال) به میزان ۹۷ درصد تخلیه می‌شود. به عبارت دیگر، می‌توان چنین نتیجه گرفت که تا یک سال، بخش قابل توجهی از اثرات تورمی شوک‌های ارزی ظاهر خواهد شد و با تقریب خوبی، این شوک تا دو سال کاملاً تخلیه می‌شود.

البته کاهش نوسانات نرخ ارز و کاهش نوسانات تورم می‌تواند گذار نرخ ارز را پایین بیاورد. تجربه سایر کشورها نیز نشان داده که ایجاد یک نرخ تورم پایین و باثبات با اعمال سیاست‌های پولی قابل پیش‌بینی و باثبات، می‌تواند گذر نرخ ارز را به میزان زیادی کاهش دهد.

در حال حاضر که سال اول دولت دوازدهم است، اگر اصلاحات ساختاری پایدار کننده تورم در سطح پایین صورت نگیرد، نرخ تورم روند صعودی پیدا خواهد کرد. همچنین، با توجه به افزایش تقاضای ارز در نیمه دوم سال و احتمال دشوار تر بودن افزایش نرخ ارز اعلامی بانک مرکزی به میزان قابل توجه، در صورتی که هر چه سریع‌تر فرآیند یکسان‌سازی ارز از طریق کاهش فاصله نرخ ارز اسمی و بازار آزاد، صورت نگیرد، عملاً فرصت یکسان‌سازی ارز در سال ۱۳۹۶ نیز از بین خواهد رفت.

^۱ Exchange Rate Pass-Through

منابع

بوستانی، رضا و جبل عاملی، پویا. «رژیم پولی مناسب با شرایط ارزی کشور»، بیست و پنجمین همایش سالانه پولی و ارزی، تهران، ۱۳۹۴.

مدنی زاده، سیدعلی و ابراهیمی، سجاد. «اثر تغییرات نرخ ارز بر قیمت‌های داخلی، بررسی گذر نرخ ارز»، فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات اقتصادی کاربردی ایران، سال پنجم، شماره ۱۸، تابستان ۱۳۹۵، ص ۱۷۰-۱۴۷.

نوروزی، پیام. "مقاوم سازی اقتصاد با یکسان سازی نرخ ارز". اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران، تیر ماه ۱۳۹۵.

تهیه شده توسط پیام نوروزی

تیر ماه ۱۳۹۶

